

Asia: VN/28370/2020

Kuluttajaluottoja koskevan lainsäädännön tarkistaminen. Työryhmän mietintö.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriön lausuntopyyntö: Kuluttajaluottoja koskevan lainsäädännön tarkistaminen. Työryhmän mietintö.

LVS Brokers Oy

Oikeusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan kuluttajaluottoja koskevan lainsäädännön uudistamista, ja pyytää nyt eri tahoilta lausuntoa työryhmän mietinnöstä. LVS Brokers Oy on lainavälittäjä, joka vertailee lainatarjoukset jopa 30 pankin ja lainanantajan joukosta, etsien kuluttajille edullisempia lainavaihtoehtoja ja keinoja lainojen yhdistämiseen. LVS Brokers Oy vastaa lausuntopyyntöön seuraavasti:

Korkokaton pysyvä alentaminen

Vaikka ennen 1.9.2019 tehtyjen jatkuvien luottosopimusten korkokulujen rajoittaminen on sinänsä kannatettava tavoite, ei taannehtivien lakien säätäminen lähtökohtaisesti ole sallittua, ja asia tulisi saattaa perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi. Taannehtivalle vaikutukselle tulee olla painava julkinen intressi, ja taannehtivasti vaikuttavan lain perustelemisen vaatii erityistä huomiota oikeusvarmuuden ja muiden keskeisten oikeusperiaatteiden valossa.

On selvitettävä, kuinka suuri osuus lainoista on ennen 1.9.2019 tehtyjä "legacy"-lainoja. Jos osuus on vähäinen, ei taannehtivalla korkokattosäätelyllä ole juuri vaikutusta ylivelkaantumisongelman ratkaisemisessa. Taannehtivan lain välttämistä puoltaa myös se, että kuluttaja voi lähtökohtaisesti uudelleenrahoittaa vanhan, ennen 1.9.2019 tehdyn lainasopimuksensa ja alentaa korkokulujaan uudella sopimuksella, joka on myöhemmin voimaan tulleen korkosäätelyn piirissä.

Korkokattoa ei tulisi pysyvästi alentaa nykyisestä, sillä edellisenkään korkokaton (20 %) vaikutuksia ei ole riittävällä tavalla ehditty selvittää ennen kuin koronapandemian johdosta säädettiin väliaikainen, rahaluottoja koskeva 10 %:n korkokatto.

Nykyistä alempi korkokatto olisi jo niin matala, että useat tavanomaiset rahoitustuotteet eivät mahdu sen piiriin. Väliaikaista 10 %:n korkokattoa säädettäessä korostettiin, että ihmisillä tulee olla mahdollisuus edelleen ottaa pieniä kulutusluottoja. Käytännössä 10 %:n korkokatto rajasi tämän mahdollisuuden pienituloisilta tai riskialttiimmilta velallisilta, ja heidät pakotettiin ottamaan muun tyyppisiä, korkeamman korkokaton piiriin kuuluvia lainoja. Tämän johdosta väliaikaissäätelyn aikanakin luottokorteille ja hyödykesidonnaisille luotoille sallittiin 20 %:n katto.

Korkokaton alentaminen pysyvästi johtaisi tosiasiallisesti siihen, että matalapalkkaiset kuluttajat jäisivät lainamarkkinoiden ulkopuolelle. Tämä on omiaan lisäämään riskiä harmaan lainamarkkinan synnylle, mikä on jo tapahtunut Tanskassa. Oikeusvertailevana näkökohtana tulisi ottaa huomioon kulutusluottojen korkotaso muissa EU-maissa ja Pohjoismaissa. Suomen tämänhetkinen 20 % korkokatto on jo nyt yksi Euroopan matalimpia, ja Pohjoismaiden mittakaavalla matalin. Esimerkiksi Ruotsissa korkokatto vaihtelee 30 ja 40 %:ssa ja Tanskassa se puolestaan vaihtelee 25 ja 35 % välillä. Norjassa ei ole voimassa korkokattoa lainkaan, vaan operoidaan positiivisen luottorekisterin avulla. Mikäli Suomessa lähdetään alentamaan korkokattoa entisestään, eroaisi se muista Pohjoismaista merkittävästi.

Korkokattosäätelyn on oltava tasapuolista ja yhdenvertaista. Kaikkia lainantarjoajia on kohdeltava sääntelyssä samalla tavalla, eikä rahaluottoja, hyödykesidonnaisia luottoja (myös fyysisissä kaupoissa myytäviä) ja luottokorttiluottoja tule kohdella toisistaan poikkeavasti korkokattosäätelyn osalta. Alan eri toimijoiden yhdenvertainen ja syrjimätön kohtelu on myös EU-oikeuden ja kilpailuoikeuden näkökulmasta keskeistä. Myöskään parhaillaan uudistettavassa EU:n kulutusluottodirektiivissä ei tehdä erottelua eri kulutusluottotyyppien välillä.

Korkokattosäätelyn kiirehtiminen ennen positiivisen luottorekisterin käyttöönottoa ei ole perusteltua. Positiivinen luottorekisteri tulee käyttöön tullessaan joka tapauksessa vähentämään kuluttajien mahdollisuuksia ylivelkaantumiseen, kun lainanantajilla on aiempaa enemmän tietoa luottopäätösten tueksi. Positiivinen luottorekisteri vähentää siten pitkälle menevän korkosäätelyn tarvetta markkinoiden itseohjautuvuuden keinoin.

Kuluttajaluottojen markkinointi

Markkinointia koskevassa sääntelyssä on otettava huomioon, että kuluttajien mahdollisuus saada lainaa edellyttää riittäviä tietoja eri luottovaihtoehdoista. Kuluttajien rahan tarve ei häviä, vaikka markkinointia tiukennettaisiin.

Myös markkinoinnin rajoittamisen osalta on otettava huomioon luotontarjoajien välinen yhdenvertaisuus. Markkinointia koskevien sääntöjen tulee olla samoja niin rahaluotoille, hyödykesidonnaisille luotoille kuin luottokorteillekin. Kaupan alan toimijoilla oli oikeus markkinoida lainoja tuotteiden/palveluiden maksamiseksi myös tilapäisen lain aikana sen yhteydessä, kun he markkinoivat tuotteitaan/palveluitaan. Tällainen hyödykeluottoja koskeva erityiskohtelu on omiaan asettamaan eri luottotyypit perusteettomasti eri asemaan. Mahdollisten rajoitusten tulisi koskea tasavertaisesti kaikkia luotontarjoajia, ja se olisi myös kuluttajien edun mukaista. Yhdenvertaisuus on erityisen tärkeää, jos harkitaan säädettäväksi markkinointirajoituksiin liittyvä seurantamaksu tai muu vastaava sanktio.

Lainanvälittäjät eivät ole rinnastettavissa luotontarjoajiin, ja ne tulisi jättää sääntelyn ulkopuolelle. Lainanvälittäjät toimivat kuluttajien eduksi tarjoamalla tehokkaita keinoja lainavaihtoehtojen vertailuun ja lainakulujen pienentämiseen. Suomalaiset kulutusluottoasiakkaat maksavat vuosittain arviolta 90–120 miljoonaa euroa vähemmän luotontarjoajille lainanvälittäjien mahdollistaman vertailun ansiosta. Tämä helpottaa erityisesti matalapalkkaisten velallisten asemaa, ja tätä kehitystä lainojen vertailuun ja kulujen alentamiseen tulisi jatkossa tukea.

Markkinoinnin rajoittamista harkittaessa on huomiota kiinnitettävä myös siihen, miten sääntelyn valvonta aiotaan järjestää ja miten erilaiset termit (esim. mielikuvamarkkinointi tai lainanvälityspalvelut) määritellään. Sääntely ei saa johtaa syrjivään kohteluun, eikä joidenkin toimijoiden markkinoinnissa havaittuihin ongelmiin puuttuminen saa johtaa kaikkien alalla toimivien elinkeinonvapauden perusteettomaan rajautumiseen. Seurantamaksun määrääminen edellyttää sääntelyltä yksiselitteisyyttä, jotta oikeusvarmuus ja yhdenvertaisuus toteutuvat.

Maksutavat ja tunnistamisvelvollisuus

Henkilöllisyyden todentamisvelvollisuutta tulisi laajentaa ja kaikkiin toimijoihin tulisi tämänkin osalta kohdistaa yhdenvertaiset asiakkaan tunnistamista koskevat vaatimukset. Henkilöllisyyden todentaminen ja kuluttajansuojalain soveltaminen kaikissa kulutusluottosopimuksissa on tarpeen kuluttajien aseman turvaamiseksi ja ylivelkaantumisen estämiseksi.

Ylivelkaantumiseen liittyviä ongelmia voidaan tehokkaasti torjua vain, jos kaikkia toimijoita ja kaikkia lainatyyppejä koskevat samanlaiset, selkeät vaatimukset koskien asiakkaiden tunnistamista, maksukykyisyyden selvittämistä ja kuluttajansuojalainsäädännön noudattamista. Ongelmiin ei voida tehokkaasti puuttua, jos jotkin toimijat jäävät näiden velvoitteiden ulkopuolelle.

Ehdotus siitä, että henkilöllisyyden todentamisvelvollisuus laajennetaan koskemaan kaikkia kulutusluottosopimuksia ja verkkokauppojen laskutuspalveluja, on kannatettava. Ilman asianmukaista tunnistamista ja maksukyvyn selvittämistä tehdyt luottosopimukset ovat usein velkaongelmien suuri syy. Tätä vaatimusta puoltaa myös lainantarjoajien yhdenvertaisen kohtelun vaatimus.

Lainsäädäntöön on saatava riittävän selkeät ohjeet sen osalta, millä tasolla ja tavalla asiakas on tunnistettava. Sääntelyn tulee koskea samalla tavalla myös fyysisissä kaupoissa myytäviä hyödykesidonnaisia luottoja. Erityisesti fyysisissä kaupoissa myytävien hyödykesidonnaisten luottojen saaminen on helpompaa kuin luottokortin tai rahaluoton, sillä kuluttajan takaisinmaksukykyä ja taloudellista asemaa ei tällä hetkellä riittävällä tavalla kartoiteta hyödykesidonnaisen luottosopimuksen tekemisen yhteydessä, eikä kuluttajalta edellytetä vahvaa sähköistä tunnistautumista. Riittämätön maksukyvyn selvittäminen ja helposti otettavat hyödykesidonnaiset luotot ovat omiaan lisäämään ylivelkaantumista ja heikentämään kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kuluttajien asemaa.

Lainvalmistelussa tulisi ottaa huomioon myös valmisteilla oleva positiivinen luottorekisteri ja sen tehokas ja nopea käyttöönotto kaikkia luottotyyppejä (myös kauppojen ja verkkokauppojen laskutuspalvelut) koskien. Velvollisuus positiivisen luottorekisterin käyttöönottoon ja yhdenvertainen pääsy rekisteriin tulee taata kaikille lainantarjoajille ja myös lainanvälittäjille, kuten esimerkiksi Ruotsissa.

Kunnioittaen,

Anni Salo

Kehitysjohtaja

LVS Brokers Oy

Forsberg Jarkko
LVS Brokers Oy